

VLADIMÍR PETRÍK

AKO AUTOR BIOGRAFICKO- -LITERÁRNYCH HESIEL A PRÍSPEVKOV

DOC. PHDR. AUGUSTÍN MAŤOVČÍK, DRSC.

The article is focused on the personal life and outputs of historian and literary critic Vladimír Petřík, who researched primarily on the interwar prose and prose after 1945 in Slovakia. In particular, attention is paid to V. Petřík's participation in the processing of biographical and bibliographical entries regarding Slovak writers and figures which were featured in several encyclopaedic dictionaries (*Encyklopédia Slovenska* [Encyclopaedia of Slovakia] I – VI; *Encyklopédia slovenských spisovateľov* [Encyclopaedia of Slovak Writers] 1 – 2; *Slovenský biografický slovník* [Slovak Biographical Dictionary] I – VI; etc.) as well as in periodicals, including the magazine *Knižnica*.

Keywords: Vladimír Petřík; literary critics; historians; bibliographers; theory of biography

 augustin.matovcik@gmail.com

Vladimír Petřík, literárny historik a kritik. Zdroj: LA SNK

V mnohorožmernej literárnohistorickej, edičnej a literárnokritickej aktivite Vladimíra Petříka (1929 – 2017), sústredenej v prvom pláne na tvorcov slovenského literárneho realizmu (osobitne na dielo Ladislava Nádašihho-Jégého) a na autorov prózy 20. storočia, zasluhuje pozornosť aj jeho účasť na spracovaní biograficko-literárnych hesiel slovenských spisovateľov a dejateľov, publikovaných vo viacerých slovníkových dielach i v časopiseckých príspevkoch. Prehľad o týchto heslách podala Danica Gábrišová v personálnej bibliografii Vladimíra Petříka, uverejnenej v *Slovenskej literatúre*, (1999, s. 357 – 429).

Tvorbe a spracovaniu biograficko-literárnych hesiel sa Vladimír Petřík venoval ako vedecký pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV, kde pracoval po absolvovaní vysokoškolských štúdií od roku 1955. Bolo to obdobie, keď sa v tomto Ústave realizoval rozsiahly projekt akademického vydania *Dejín slovenskej literatúry*, na ktorý nadväzovalo spracovanie *Slovníka slovenskej literatúry* a Vladimír Petřík je uvedený medzi redaktormi tohto slovníka.

V tomto období sa Petřík podieľal aj na vydaní špecifickej textovo-obrazovej publikácie *Slovenský literárny album* (Bratislava, 1968), ktorá obsahovala heslá 200 postáv slovenskej literatúry a kultúry od najstarších čias po súčasnosť (len nežijúcich). Do tohto albumu prispel viacerými heslami a s Jánom Juríčkom je uvedený ako spoluzostavovateľ.

Z nasledujúceho vývoja vieme, že zamýšľaný projekt 4-zväzkového *Slovníka slovenskej literatúry*, na ktorom sa intenzívne pracovalo v 60. rokoch 20. stor., sa v zložitom období normalizácie nepodarilo realizovať, a tak jeho prvý zväzok, vydaný v roku 1979, bol zošrotovaný.

Je prekvapujúce, že v nepriaznivých 70. a 80. rokoch minulého storočia sa na Slovensku podarilo rozbehnúť a realizovať viaceré encyklopedické a slovníkové projekty, do ktorých sa významnou mierou zapojil aj Vladimír Petřík. Ide o tieto slovníkové vydania:

- *Encyklopédia Slovenska I – VI* (Bratislava 1977 – 1982),
- *Pyramída. Encyklopedický časopis moderného človeka 5 – 17* (Bratislava 1975 – 1987),
- *Encyklopédia slovenských spisovateľov 1 – 2* (Bratislava 1984),
- *Pedagogická encyklopédia Slovenska 1 – 2* (Bratislava 1984 – 1985),
- *Slovenský biografický slovník I – VI* (Martin 1986 – 1994),
- *Slovakia and the Slovaks* (Bratislava 1994).

Do týchto slovníkových vydaní Vladimír Petřík napísal okolo 240 hesiel slovenských spisovateľov a dejateľov, čo by naplnilo samostatný knižný zväzok. Prirodzene, že popri *Encyklopédii Slovenska* najpočetnejšie a najpodrobnejšie heslá spracoval do *Encyklopédie slovenských spisovateľov*, vydanéj v dvojzväzkovej redukovanej a nanovo zredigovanej podobe na základe dokumentárnych materiálov, sústredených v *Ústave slovenskej literatúry SAV*.

Je samozrejmé, že heslá v jednotlivých slovníkoch sa museli opakovať, ale vždy boli prispôsobené a koncipované podľa zamerania a metodiky jednotlivých slovníkových projektov. V tomto duchu sa osobitné pravidlá uplatňovali napr. v *Slovenskom biografickom slovníku*, v ktorom popri životopisnom prehľade má v jednotlivých heslách osobitné miesto úvodná genealogická časť, ako aj výberová bibliografia diela a literatúra o dejateľovi. Pravda, konečnú podobu hesiel realizovala vždy redakcia príslušného slovníka.

V tejto súvislosti by som rád spomenul plodnú spoluprácu s Vladimírom Petříkom na tvorbe hesiel pre *Slovenský biografický slovník*, ktorý dnes vychádza v novej podobe pod názvom *Biografický lexikón Slovenska*. Do spolupráce s týmto slovníkom sa Vladimír Petřík prihlásil už od jeho prvého zväzku, vydanom v roku 1986, a v nasledujúcich zväzkoch spracoval pre nás rozsiahle heslá spisovateľov tzv. prvej kategórie: Samo Chalupka, Ladislav Nádaši-Jégé, Viktor Kochol, Emil Boleslav Lukáč, Alexander Matuška, Andrej Mráz, Andrej Plávka, Michal Považan, Martin Rázus, Ján Smrek, Dominik Tatarka, Milo Urban a ďalšie. Na Vladimíra Petříka sme sa okrem toho mohli spoľahnúť aj pri konzultáciách o ďalších heslách zaradených do *Slovenského biografického slovníka*.

Nie je mojím zámerom porovnávať a hodnotiť obsah a štýl ani úroveň jednotlivých typov hesiel v spomínaných slovníkoch, to je úlohou teórie biografistiky a encyklopedistiky. Rád by som však konštatoval, že Vladimír Petřík touto svojou, nie vždy doceňovanou prácou sa popri Jozefovi Ambrušovi, Alexandrovi Šimkovičovi a iných zaraďuje medzi najplodnejších autorov hesiel, uverejňovaných v spomínaných typoch slovníkových diel, ale aj v rozličných kalendároch a iných periodikách.

Pri tejto príležitosti treba ešte spomenúť Petříkovu spoluprácu s knižníckym časopisom *Knižnica*,

v ktorom publikoval svoje príspevky už od roku 2002, ale pravidelnejšie v rokoch 2007 – 2015. Boli to príspevky k životným výročiam (V. Mináč), nekrológy (Š. Drug, M. Gáfrík), ale najmä rozsiahlejšie úvahy, vychádzajúce pri okrúhlych jubileách významných spisovateľov či literárnych vedcov (M. Kukučín, J. Smrek, A. Plávka, M. Pišút, A. Matuška, V. Šikula, K. Jarunková a ďalší). Tieto príspevky využívali nielen knihovníci vo svojej kultúrnej práci, ale slúžili aj širšiemu okruhu záujemcov, najmä pedagogickým pracovníkom pri vzdelávaní mládeže.

Napokon nedá mi nespomenúť Petříkove priateľské porozumenie a účasť pri vydaní výberu z korešpondencie Štefana Krčméryho, ktorý sme pripravili pre vydavateľstvo Tatran, kde vyšiel ako samostatný zväzok výberu z jeho diela pod názvom *LISTY* (Bratislava, 1985). Tejto práci som sa venoval v čase, keď som mal zákaz publikovania a Vladimír Petřík mi ochotne poskytol meno, pod ktorým mohlo byť vydanie zaradené do edície vydavateľstva Tatran. Do tohto vydania som urobil výber listov, spracoval poznámkový aparát i chronológiu Krčméryho života a diela. Vladimír Petřík popri odbornej pomoci pri koncipovaní komentárov napísal do vydania záverečnú vedeckú štúdiu. Za toto nezištné porozumenie som mu neraz vyslovil poďakovanie, a tak naša spolupráca a priateľstvo pretrvali až do ostatných chvíľ nášho spolužitia.

Príspevok bol prednesený na vedeckej konferencii pri príležitosti nedožitých 90. narodenín Vladimíra Petříka v Ústave slovenskej literatúry SAV 21. 3. 2019, o ktorej vyšla správa v časopise Slovenská literatúra, 2019, č. 3.